Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2024/6018

23.10.2024

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Oskrbovalci

(mnenje na lastno pobudo)

(C/2024/6018)

Poročevalec: **Pietro Vittorio BARBIERI**

Svetovalec	Carlo GIACOBINI (za poročevalca)
Sklep plenarne skupščine	24. 1. 2023
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja na seji strokovne skupine	25. 6. 2024
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	10. 7. 2024
Plenarno zasedanje št.	589
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	186/1/3

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO):

1.2 ugotavlja ([1]), da evropska strategija oskrbe ne vsebuje zadostnih ukrepov za podporo neformalnih oskrbovalcev, in ugotavlja, da se Direktiva (EU) 2019/1158 ([2]) v skladu s svojo pravno podlago uporablja le za osebe, ki so v delovnem razmerju; poziva Komisijo, naj vprašanje neformalnih oskrbovalcev uvrsti visoko na politični dnevni red ter oblikuje platformo za izmenjavo primerov najboljše prakse, da bi podprla države članice pri izvajanju izvedljivih rešitev za odpravo obstoječih pomanjkljivosti za neformalne oskrbovalce; poziva države članice, naj izvajajo priporočila Sveta o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe s sprejetjem ustreznih politik in ukrepov za podporo položaju neformalnih oskrbovalcev;

1.3 ugotavlja, da na življenjske razmere neformalnih oskrbovalcev pogosto negativno vplivajo psihofizična preobremenjenost, marginalizacija in izoliranost, zato države članice poziva, naj s svojimi politikami spodbujajo široko ponudbo visokokakovostnih storitev dolgotrajne oskrbe v skupnosti;

1.4 ugotavlja, da je neformalna družinska oskrba pogosto nujna zaradi pomanjkanja ustreznih storitev in podpore, zato poziva, naj se z ustreznimi politikami, varstvenimi in drugimi ukrepi ter storitvami omogočita neodvisno odločanje in dejanska izbira;

([1]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Vloga družinskih članov, ki skrbijo za invalide in starejše: razmah tega pojava med pandemijo (UL C 75, 28.2.2023, str. 75).

([2]) Direktiva (EU) 2019/1158 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja staršev in oskrbovalcev ter razveljavitvi Direktive Sveta 2010/18/EU (UL L 188, 12.7.2019, str. 79).

1.5 meni, da so neformalni oskrbovalci, zlasti delavci, ki neformalno oskrbo opravljajo dolgo, izpostavljeni posebej visokemu tveganju izgorelosti in psihofizične preobremenjenosti, zato poudarja, da morajo države članice nujno uvesti politike, ki bodo zagotavljale široko razpoložljivost nadomestne oskrbe in rešitev za podporo in zaščito neformalnih oskrbovalcev (preventivna medicina in nadomestna oskrba);

1.6 ugotavlja, da je tudi za neformalno družinsko oskrbo značilna velika neenakost spolov, in poziva k ukrepanju za njeno zmanjšanje ([3]), tudi s krepitvijo in razširitvijo izvajanja določb Direktive (EU) 2019/1158 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 in evropske strategije oskrbe;

1.7 poudarja, da neformalna družinska oskrba povzroča materialno in nematerialno revščino vpletenih posameznikov in njihovih družin, ter države članice poziva, naj v svoje politike vključijo ukrepe za zajezitev in preprečevanje teh učinkov ter razmislijo tudi o uvedbi ustreznih ekonomskih transferjev;

1.8 poziva države članice, naj namenijo več pozornosti sprejemanju ukrepov za to, da ljudi, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, njihove družine, delavce v dolgotrajni oskrbi in neformalne oskrbovalce, tudi na regionalni in lokalni ravni, seznanjajo z razpoložljivimi storitvami dolgotrajne oskrbe in podpore, jih spodbujajo k njihovi uporabi in jo olajšujejo, kot je navedeno v Priporočilu 2022/C 476/01 ([4]);

1.9 meni, da je ključno, da imajo neformalni oskrbovalci možnost ohranitve svoje redne zaposlitve in plačila, zato poziva k nadaljnji krepitvi in širitvi oblik prožnega dela iz Direktive (EU) 2019/1158;

1.10 ugotavlja, da ob zaključku dejavnosti neformalne družinske oskrbe oskrbovalec pogosto nima možnosti nove zaposlitve ali vrnitve na prejšnje delovno mesto, zato države članice poziva, naj v politikah zaposlovanja uvedejo spodbude, zaščitne ukrepe in rešitve, s katerimi bi zagotovili, da bodo ti državljani lahko znova dobili plačano delo in izkoristili svoje izkušnje;

1.11 meni, da je razpoložljivost kvalitativnih in kvantitativnih podatkov o dejanskih življenjskih razmerah neformalnih oskrbovalcev zelo pomembna z vidika spremljanja učinka pravil in predpisov; v zvezi s tem poziva k sprejetju nadaljnjih raziskovalnih strategij, zlasti v sodelovanju z Eurofoundom, pa tudi z deležniki;

1.12 poziva k vključitvi družinskih oskrbovalcev v praznovanje mednarodnega dne oskrbe, da bi dobili vidno mesto v evropskem sistemu oskrbe.

2. **Splošne ugotovitve**

2.1 EESO je v svojem prejšnjem mnenju ([5]) predstavil elemente ozadja tega pojava ter jih povezal z raziskavami in analizami na področju neformalne oskrbe.

2.2 Odbor za socialno zaščito (SPC) in Evropska komisija (GD EMPL) sta objavila poročilo *2021 Long-term care report – Trends, challenges and opportunities in an ageing society* (Poročilo o dolgotrajni oskrbi za leto 2021 – trendi, izzivi in priložnosti v starajoči se družbi), ki vsebuje dodaten pregled tega pojava in številne elemente, koristne za opis vpliva neformalne oskrbe.

2.3 V poročilu so predstavljeni negativni učinki na osebni dohodek in pokojnine neformalnih oskrbovalcev, ki skrbijo za svoje ostarele ali invalidne družinske člane, ki potrebujejo intenzivnejšo pomoč, ter posledično osiromašenje.

([3]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Strategija za enakost spolov (UL C 364, 28.10.2020, str. 77).
([4]) Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe (UL C 476, 15.12.2022, str. 1).
([5]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Vloga družinskih članov, ki skrbijo za invalide in starejše: razmah tega pojava med pandemijo (UL C 75, 28.2.2023, str. 75).

2.4 Direktiva (EU) 2019/1158 o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja staršev in oskrbovalcev oskrbovalcem daje več pravic, prožne možnosti dopusta in olajšave v zvezi z delom, ki jim omogočajo oskrbo družinskih članov, ki to potrebujejo, ter predvideva ukrepe za usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja ter spodbujanje enakosti spolov na delovnem mestu in enakomernejše porazdelitve družinskih obveznosti med moškimi in ženskami. Z direktivo je uvedena tudi dodatna zaščita pred diskriminacijo staršev in oskrbovalcev na delovnem mestu s prepovedjo škodljivega ravnanja na podlagi družinskih okoliščin ali potreb po oskrbi.

2.5 Direktiva (EU) 2019/1158, ki je bila uradno prenesena v skoraj vseh državah EU, ne ureja položaja neformalnih oskrbovalcev, ki ne opravljajo drugega poklica ali so svoj poklic opustili, da bi opravljali naloge in funkcije neformalne oskrbe.

2.6 V evropski strategiji oskrbe ([6]) so določeni ključni cilji za izboljšanje oskrbe, vključno z dostopnostjo, kakovostjo, trajnostnostjo, inovativnostjo in socialno vključenostjo. Za doseganje ciljev strategije so predvideni ukrepi in dejavnosti, ki lahko vključujejo spodbujanje dobrih praks, financiranje programov oskrbe, tehnološke inovacije na področju oskrbe in sodelovanje med državami članicami.

2.7 Evropska strategija oskrbe vključuje poziv, naj države članice „oblikujejo podporne ukrepe za neformalne oskrbovalce, kot so svetovanje, psihološka podpora, nadomestna oskrba in/ali ustrezna finančna podpora, ki ne odvrača od udeležbe na trgu dela, skupaj s politikami za formalizacijo neformalne oskrbe“. Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 ([7]) obravnava dostop do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe. Priporočilo se nanaša na „vse, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, ter na vse formalne in neformalne oskrbovalce. Uporablja se za dolgotrajno oskrbo, ki se zagotavlja v vseh oblikah oskrbe.“

2.8 V priporočilu je neformalna oskrba opredeljena kot dolgotrajna oskrba, ki jo zagotavlja neformalni oskrbovalec, tj. nekdo iz socialnega okolja osebe, ki potrebuje oskrbo, vključno s partnerjem, otrokom, staršem ali drugo osebo, pri čemer ta ni poklicni delavec na področju dolgotrajne oskrbe.

2.9 *V točki 9 Priporočila 2022/C 476/01*

2.9.1 je navedeno, da je priporočljivo, „da države članice vzpostavijo jasne postopke za opredelitev neformalnih oskrbovalcev in jih podprejo pri njihovih dejavnostih oskrbe, tako da:

a) jim olajšajo sodelovanje z delavci v dolgotrajni oskrbi;

b) podprejo njihov dostop do potrebnega usposabljanja, tudi na področju varnosti in zdravja pri delu, svetovanja, zdravstvenega varstva, psihološke podpore in nadomestne oskrbe, ter jih podprejo pri usklajevanju delovnih obveznosti in obveznosti oskrbe;

c) jim zagotovijo dostop do socialne zaščite in/ali ustrezno finančno podporo, ob tem pa poskrbijo, da taki podporni ukrepi ne odvračajo od udeležbe na trgu dela.“;

2.9.2 v točki 10(g) so predvideni „ukrep[i] za to, da [države članice] ljudi, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, njihove družine, delavce v dolgotrajni oskrbi in neformalne oskrbovalce, tudi na regionalni in lokalni ravni, seznanjajo z razpoložljivimi storitvami dolgotrajne oskrbe in podpore, jih spodbujajo k njihovi uporabi in jo olajšujejo“;

2.10 *Evropski parlament v resoluciji z dne 22. junija 2022 Na poti k skupnim evropskim ukrepom na področju oskrbe* ([8])

2.10.1 v točki 72 „poziva Komisijo, naj Parlamentu in Svetu predloži evropski program za oskrbovalce in kot njegov del tudi evropski program za neformalne oskrbovalce s svežnjem ukrepov na ravni EU za neformalno oskrbo, in poziva države članice, naj, če so pristojnosti za to področje na nacionalni ravni, to evropsko strategijo podprejo z ambicioznimi in usklajenimi ukrepi in nacionalnimi programi za opredelitev in priznanje različnih vrst neformalne oskrbe, ki se zagotavljajo v Evropi, ter opredelijo različne potrebe različnih skupin oskrbovalcev, vključno z mladimi in mobilnimi oskrbovalci, da bi olajšali prijavo zaposlitve ter zagotovili zavarovanje in socialno zaščito, ne glede na njihov kraj bivanja ali upravne okoliščine in status“;

([6]) COM(2022) 440 final.

([7]) Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe (UL C 476, 15.12.2022, str. 1), v nadaljnjem besedilu: priporočilo.

([8]) Resolucija Evropskega parlamenta z dne 5. julija 2022 Na poti k skupnim evropskim ukrepom na področju oskrbe (UL C 47, 7.2.2023, str. 30).

2.10.2 v točki 73 pa poziva države članice, „naj razmislijo o formalizaciji neformalne oskrbe in preučijo različne možnosti finančne podpore na podlagi njihovih različnih potreb in danosti, da bi oskrbovalcem zagotovile dobre pravice, finančno podporo in socialno zaščito“.

3. **Ozadje mnenja in obravnavanega zakonodajnega predloga**

3.1 Komisija v sporočilu o evropski strategiji oskrbe ([9]) navaja, da bi vlaganje v formalno oskrbo pomagalo zagotoviti, da je neformalna oskrba izbira in ne nujnost. Skrb za bližnje ima visoko družbeno in gospodarsko vrednost. Navedeno je tudi, da bi morali imeti ljudje z obveznostmi oskrbe možnost izbirati, v kolikšni meri želijo oskrbo kombinirati s plačanim delom. Zato bi oskrbovalci morali imeti dostop do storitev, ki jim omogočajo usklajevanje obveznosti oskrbe s poklicnim življenjem, ter biti deležni podpore in pomoči (preprečevanje, presejalni pregledi) v skladu s svojimi življenjskimi odločitvami.

3.2 V uvodni izjavi D resolucije Evropskega parlamenta z dne 5. julija 2022 je navedeno, da „80 % vse dolgotrajne oskrbe v Evropi zagotavljajo neformalni oskrbovalci, v veliki večini ženske, ki nimajo poštenih delovnih pogojev in so večinoma neplačani in/ali brez ustrezne socialne podpore, zato je vprašanje oskrbe močno povezano s spolom“, da „je zagotavljanje neformalne oskrbe povezano s pomanjkanjem pravic, kot so bolniški dopust in letni dopust, pa tudi z zmanjšano stopnjo zaposlenosti po materinskem, očetovskem in starševskem dopustu, večjo stopnjo revščine in socialne izključenosti, slabšim duševnim zdravjem ter občutkom večje družbene izolacije in osamljenosti, kar negativno vpliva na telesno in duševno zdravje, dobro počutje in socialno vključenost oskrbovalcev“, ter da „ženske z neplačano oskrbo vsako leto po ocenah prispevajo 11 bilijonov USD v svetovno gospodarstvo, kar ustreza 9 % svetovnega BDP“.

3.3 V uvodni izjavi 11 Priporočila 2022/C 476/01 je opozorjeno, da je „ocenjen[a] vrednost[…] ur dolgotrajne oskrbe, ki so jih opravili neformalni oskrbovalci, […] po ocenah znašala približno 2,5 % BDP Unije“. V uvodni izjavi 12 je navedeno, da „[m]očno zanašanje na neformalno oskrbo ne bo vzdržno, pri čemer se pričakuje, da se bodo povečale potrebe po formalni oskrbi in pritisk na javne proračune“.

3.4 V uvodni izjavi 20 Priporočila 2022/C 476/01 je poleg tega navedeno, da je „[n]eformalna oskrba […] bistvena pri zagotavljanju dolgotrajne oskrbe, saj neformalni oskrbovalci, večinoma ženske, tradicionalno opravljajo večino oskrbe, pogosto zaradi pomanjkanja dostopne in cenovno dostopne formalne dolgotrajne oskrbe“.

3.5 Po drugi strani pa je nudenje ali prejemanje neformalne oskrbe pogosto osebna izbira. Vendar lahko neformalna oskrba negativno vpliva na telesno in duševno zdravje ter dobro počutje oskrbovalcev in je zlasti za ženske velika ovira pri zaposlovanju. To ima takojšen učinek na njihove trenutne dohodke, lahko pa tudi na njihove prihodke v starosti zaradi nižjih pridobljenih pokojninskih pravic, kar lahko tem bolj prizadene oskrbovalce z dodatnimi obveznostmi glede otroškega varstva in starševske odgovornosti.

3.6 V evropski strategiji oskrbe je poudarjeno, da ima nudenje oskrbe resne posledice za neformalne oskrbovalce, vključno z negativnimi učinki na njihov sedanji in prihodnji dohodek ter na njihovo duševno zdravje. V strategiji je navedeno, da ženske zagotavljajo večino oskrbe, zaradi česar svoje delovne vzorce pogosto prilagodijo obveznostim oskrbe, vključno s prekinitvijo poklicne poti, delom s krajšim delovnim časom ali popolnim in prezgodnjim odhodom s trga dela. To je zlasti zahtevno za samohranilce, med katerimi prevladujejo ženske. Nekateri ljudje se srečujejo z dvojnim bremenom, da hkrati skrbijo za otroke in druge oskrbovane družinske člane. V predpandemičnem letu 2019 je približno tretjina (32,6 %) žensk v starosti 25–49 let zunaj trga dela navedla, da so obveznosti oskrbe glavni razlog za to, da ne iščejo zaposlitve, v primerjavi s 7,6 % neaktivnih moških.

4. **Splošne ugotovitve**

Evropska strategija oskrbe

4.1 predvideva več priložnosti za vse deležnike, da si izmenjujejo izkušnje in se učijo drug od drugega prek programov vzajemnega učenja o vseh razsežnostih oskrbe;

4.2 države članice poziva, naj ustvarijo pogoje, ki bodo izvajalcem oskrbe, vključno z organizacijami civilne družbe in akterji socialnega gospodarstva, omogočili dejavno vlogo pri oblikovanju in nudenju visokokakovostnih storitev oskrbe in izboljšanju delovnih pogojev v sektorju, ter podprejo prizadevanja regionalnih in lokalnih oblasti za naložbe v storitve oskrbe;

([9]) Točka 3.2.

4.3 enako kot že Direktiva (EU) 2019/1158 izrecno ne ureja položaja neformalnih oskrbovalcev, ki ne opravljajo drugega poklica ali so svoj poklic zaradi opravljanja dejavnosti neformalne oskrbe opustili, in ne vključuje ukrepov, ki bi podprli položaj neformalnih oskrbovalcev.

EESO

4.4 ugotavlja, da med evropsko strategijo, njenim izvajanjem in razmerami na terenu obstaja dejanska vrzel, ki jo občutijo organizacije civilne družbe, zdravstveni delavci in oskrbovanci. Zaznava pa tudi razlike pri uporabi Direktive (EU) 2019/1158 med državami članicami;

4.5 obžaluje kršenje dostopa do pravic, zlasti do finančnih pravic in pravice do obveščenosti o razpoložljivih programih, ter dejstvo, da je dostop do podpore zapleten, pogosto zaradi prehudih in kompleksnih upravnih bremen ter pomanjkanja informacij;

4.6 ugotavlja, da bi bilo za napredovanje pri izvajanju ustreznih trajnostnih rešitev treba obravnavati vprašanje socialne zastopanosti;

4.7 ponovno poudarja, da je treba znanje poglobiti z *ad hoc* študijami in statističnimi podatki, ki so v pripravi. V zvezi s tem bi bilo morda koristno sodelovati z Eurofoundom ali celo v sodelovanju z njim izvesti prihodnjo študijo;

4.8 spodbuja socialni dialog na ravni sektorjev in podjetij, da bi dosegli napredek pri organizaciji dela, ki bi neformalnim oskrbovalcem omogočil boljše usklajevanje njihovih nalog oskrbe in poklicnega življenja. Ne gre za to, da bi morali delodajalci financirati opravljanje oskrbe, temveč ga zgolj olajšati z organizacijo dela;

4.9 želi bolj poudariti samostojno odločanje ljudi za to, da prevzamejo vlogo neformalnih oskrbovalcev, in nenazadnje tudi odločanje oskrbovancev pri izbiri in potrditvi neformalnih oskrbovalcev. Poudariti je treba, da morajo imeti družinski člani možnost svobodnega odločanja glede tega, ali želijo ostati doma kot oskrbovalci;

4.10 meni, da bi morali izvajanje strategije oskrbe spremljati zanesljivi, dostopni in cenovno dostopni sistemi socialne/institucionalne pomoči. Zato so potrebne strukturne naložbe v kakovostne javne storitve v podporo osebam, ki potrebujejo oskrbo, in njihovim neformalnim oskrbovalcem; ugotavlja, da so na primer socialni delodajalci ter CEMR in EPSU v skupni izjavi o pregledu ekonomskega upravljanja EU ([10]) izrazili zaskrbljenost glede mandata Sveta EU za pogajanja o pregledu pravil EU o ekonomskem upravljanju ([11]) in izjavili, da ta pravila ne smejo ovirati morebitnih prizadevanj držav članic za naložbe v socialne storitve za dobrobit njihovih državljanov; sozakonodajalca je pozval k nadaljnjemu in poglobljenemu pregledu metodologije analize vzdržnosti dolga pred sprejetjem nove uredbe, da bi preprečili morebitne nenamerne samodejne posledice novih varčevalnih politik, zlasti v zvezi s socialnim učinkom morebitnih predvidenih ukrepov ([12]);

4.11 poudarja dejstvo, da je pomanjkanje redne in dolgotrajne zaposlitve ter poklicnega napredovanja neformalnih oskrbovalcev pogosto vzrok za neenakosti, negativno vpliva na kupno moč družin, ki se zanašajo na neformalno pomoč ter povzroča materialno in nematerialno siromašenje. Z gospodarskega vidika gre torej za vsesplošno izgubo, ki vključuje:

— izgubo kvalificirane delovne sile (premalo zaposlenih kvalificiranih delavcev v sektorju oskrbe);

([10]) https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/EU_Economic_Governance_review_EPSU_CEMR_Social_Employers_Joint_Statement.pdf.

([11]) Pregled ekonomskega upravljanja EU – skupna izjava Evropske zveze sindikatov javnih uslužbencev (EPSU), Sveta evropskih občin in regij (CEMR) ter socialnih delodajalcev.

([12]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 – Predlog uredbe Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 1467/97 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem – Predlog direktive Sveta o spremembi Direktive 2011/85/EU o zahtevah v zvezi s proračunskimi okviri držav članic (UL C, C/2023/880, 8.12.2023).

— izgubo naložb v usposabljanje zaposlenih, ki (po lastni izbiri ali sili razmer) zapustijo delovno mesto;

— izgubo, povezano z deležem plačanih dejavnosti na področju oskrbe in podpore osebam z omejeno samostojnostjo;

4.12 meni, da se je treba zavzemati za pravico do nadomestne oskrbe za vse. V zadnjih dvajsetih letih formalni oskrbovalci prevzemajo vse vidnejšo vlogo v organizaciji socialnih sistemov, podpora zanje pa mora zdaj postati politična prednostna naloga. Daljša pričakovana življenjska doba, prehod na oskrbo na domu in bolj vključujoče oblike podpore so le nekatere od sprememb, ki vplivajo na milijone ljudi v Evropski uniji, ki vsakodnevno skrbijo za druge. Gre za politično in javnozdravstveno vprašanje, ki mora usmerjati strategije oskrbe najranljivejših ob ohranjanju vzdržnega ravnovesja med javno solidarnostjo in vzajemno družinsko podporo;

4.13 meni, da je treba v okviru evropskih socialnih politik ljudem zagotavljati celovito podporo ter podpirati in spodbujati reforme nacionalnih socialnih politik.

5. **Oblikovanje politik v podporo neformalni družinski oskrbi**

5.1 EESO poziva države članice, naj izvajajo priporočilo Sveta o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe, tako da sprejmejo ustrezne politike in ukrepe v podporo položaju neformalnih oskrbovalcev; EESO se tudi na podlagi posvetovanja iz marca 2024 seznanja z zahtevo evropskih združenj družinskih oskrbovalcev, naj se področje uporabe evropske strategije oskrbe razširi, zato da bi:

5.1.1 povečali formalno podporo z nudenjem in razširitvijo ponudbe storitev za neformalne oskrbovalce v skladu z njihovimi potrebami v okviru evropskega jamstva za oskrbo ([13]) ter okrepili izvajanje sedanjih določb;

5.1.2 s takšnim jamstvom omogočili stalen dostop do storitev oskrbe in prispevali k odpravi razlik v Evropi ali v samih državah članicah v smislu razpoložljivosti in cenovne dostopnosti teh storitev;

5.1.3 okrepili razpoložljivost in dostopnost storitev oskrbe z olajšanjem vstopa in gibanja izvajalcev in delavcev iz tretjih držav; meni, da se je treba osredotočiti na vse oskrbovalce v Evropi, ne glede na njihov migracijski in rezidenčni status;

5.1.4 utrdili široko ponudbo visokokakovostnih storitev dolgotrajne oskrbe, z ukrepi na področju usposabljanja in osvežitvenega izpopolnjevanja formalnih in neformalnih oskrbovalcev;

5.1.5 zagotovili storitve nadomestne oskrbe in sprejema, storitve zdravstvene preventive in spremljanja, vključno z neformalnimi storitvami, zlasti v primeru dolgotrajne oskrbe, med drugim zato, da se preprečijo izgorelost, psihofizična preobremenjenost in zlorabe;

5.1.6 vzpostavili dobro razvejane službe za ukrepanje v izrednih razmerah, ki se aktivirajo v nujnih zdravstvenih primerih ali nujnih primerih, povezanih z oskrbo;

5.1.7 zagotovili pravico do samostojnega odločanja ljudi glede prevzema vloge neformalnih oskrbovalcev in odpravili materialne razloge za njihove odločitve;

5.1.8 preprečili tveganja revščine ter materialnega in nematerialnega pomanjkanja, tudi s posebnimi denarnimi transferji in finančno podporo, zlasti v primerih dolgotrajne oskrbe in opustitve ali izgube rednega plačanega dela;

([13]) UL C 140, 21.4.2023, str. 39, in UL C 486, str. 21.12.2022, str. 37.

5.1.9 ohranili raven in nadomestili izgubo družinskega in osebnega dohodka z drugimi sistemi socialne varnosti in socialne podpore;

5.1.10 zagotovili ukrepe in podporo, da se neformalnim oskrbovalcem omogoči vrnitev na plačano delovno mesto, kadar gre za osebe, ki so opustile delo, da bi se osredotočile na oskrbo; si prizadevali za nadaljnji razvoj poklicne poti, ponovno vključitev na delo in ohranjanje povezav s svetom dela;

5.1.11 preprečili neenakosti spolov med zaposlenimi neformalnimi oskrbovalci, tudi s krepitvijo in razširitvijo izvajanja Direktive (EU) 2019/1158;

5.1.12 spodbudili storitve oskrbe in zdravstvene storitve na domu, da bi preprečili tveganje segregacije in izolacije ter omogočili spremljanje primerov, v katerih je prisotno tveganje izgorelosti ali zlorabe;

5.1.13 spremljali pojav neformalne oskrbe na evropski ravni in ocenjevali rezultate ukrepov, uvedenih v okviru mehanizmov za raziskave in spremljanje iz strategije oskrbe;

5.1.14 spodbujali širjenje cenovno dostopnih tehnologij za oskrbo na daljavo, komunikacijo in pomoč na domu, ne da bi se odpovedali človeški podpori;

5.1.15 vključili družinske oskrbovalce v praznovanje mednarodnega dne oskrbe, da bi dobili vidno mesto v evropskem sistemu oskrbe.

V Bruslju, 10. julija 2024

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Oliver RÖPKE